

Aikuiseksi naiseksi kasvaminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa – sosiaalipedagogiikka osana nuorten naisten kasvun tukemista

Niina Rahikka-Räsänen

Johdanto

Tässä artikkelissa tarkastelun kohteena ovat nuorten tyttöjen ja naisten aikuiseksi naiseksi kasvaminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa sekä sosiaalipedagogiikan mahdollisuudet tukea tuota kasvua. Artikkelissa kuvaillaan teoreettisen tiedon valossa sitä, miten nuorten tyttöjen ja naisten kasvua ja integraatiota myöhäismodernissa yhteiskunnassa on jäsennetty, ja empiirisen aineiston kautta sitä, millaisena nuoret tytöt ja naiset itse kokevat nykyajassa kasvamisen. Artikkelin tarkastelussa painotuksena on erityisesti nuorten naisten suhde koulutus- ja työelämään, sekä pohdinnat, jotka liittyvät omaan ulkonäköön, osaamisen ja aikuisen naisen yhteiskunnallisen roolin omaksumiseen. Tämä käsiteltävien teemojen rajaus perustuu siihen, että ne nousivat pro gradu -tutkimuksessani (Rahikka 2012) nuorten tyttöjen ja naisten myöhäismodernissa yhteiskunnassa tapahtuvan kasvun tarkastelussa olennaisimmiksi ja sosiaalipedagogiikan ydintee-
mojen kannalta relevanteimmiksi. Nykyajassa kasvamiseen liittyvien teemojen kuvauksen lisäksi artikkelissa tarkastellaan sosiaalista nuorisotyötä Kuopion Tyttöjen Talolla, jonka työllä setlementti-taustansa

kautta on yhteistä kosketuspintaa sosiaalipedagogisen kasvatustyön kanssa (ks. Hämäläinen & Kurki 1997; Mönkkönen, Nurro & Väisänen 1999). Kuopion Tyttöjen talon tarjoaman esimerkin viitoittamana artikkelissa pohditaan non-formaaleissa kasvatusympäristöissä tehtävän sosiaalipedagogisen kasvatustyön mahdollisuuksia tukea nuoria naisia omaa elämää, tulevaisuutta ja kasvua koskevissa kysymyksissä myöhäismodernissa yhteiskunnassa.

Artikkeli pohjautuu tutkielmaani (Rahikka 2012), jonka tavoitteena oli syventää niin tutkijan omaa kuin myös sosiaalipedagogiikan ymmärrystä nuorten tyttöjen ja naisten nyky-yhteiskunnassa kasvamiseen liittyvistä kokemuksista sekä heidän suhteestaan myöhäismoderniin yhteiskuntaan liitettyihin ilmiöihin, sillä sosiaalipedagogiikan henkittieteellis-hermeneuttisen tulkinnan näkökulmasta kasvatustodellisuuden tulkitseminen ja ymmärtäminen on sosiaalipedagogisen kasvatustoiminnan lähtökohta. Sosiaalipedagoginen kasvatustoiminta pohjautuu yhteiskuntaelämän ja ihmisten toiminnan historiallis-yhteiskunnallisiin yhteyksiin, minkä vuoksi yhteiskuntateoreettista tiedonmuodostusta nyky-yhteiskunnasta tarvitaan myös nuorten tyttöjen ja naisten kasvamiseen liittyvien kysymysten kontekstoisiksi. Tästä näkökulmasta sosiaalipedagogiikan tutkimuksen ja käytännön ammattilaiset tarvitsevat yhteiskuntateoreettista taustatietoa oman työnsä tueksi, minkä vuoksi kasvun ja elämän ehtojen tarkasteleminen yhteiskunnallista tilannetta vasten on olennaista sosiaalipedagogisessa työssä. (vrt. Hämäläinen & Kurki 1997; Mönkkönen ym. 1999.) Tutkimuksen toisena tavoitteena oli päästä näkemään yhteiskuntateoreettisen kasvatustodellisuuden toiselle puolelle, nuorten tyttöjen ja naisten arkielämään, jotta Kuopion Tyttöjen Talon henkilökunta voisi saada kävijöiden kokemuksiin ja tarpeisiin pohjautuvaa tietoa Talon toiminnan kehittämistä varten. Ihmisten kokemuksista liikkeelle lähtevä arjen tutkiminen ja käytännön kehittäminen liittyy sosiokulttuurisen innostamisen kehikseen, ja innostamisesta löytyvä ajatus tutkimuskohteen kokonaisvaltaisesta teoreettisesta ja kokemuksellisesta analyysistä vaikutti tutkimuksen tutkimusorientaation taustalla (Kurki 2000; 2011). Myös tästä näkökulmasta on mahdollista hahmottaa sosiaalipedagogisen kasvatustyön ja yhteiskunnallisten aikalaisanalyysien yhteyttä.

Tutkimusta varten haastateltiin yhdeksää Kuopion Tyttöjen Talon noin 12–28-vuotiasta kävijää hyödyntäen teemahaastattelun menetelmää. Haastattelut analysoitiin käyttämällä teoriaohjaavaa sisälönanalyysia (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002). Koska haastateltavien joukko kuului laajaan ikäryhmään, jaettiin ryhmä tutkielman tulosten analyysivaiheessa edelleen pienempiin ikäryhmiin: 12–15-vuotiaat, 16–19-vuotiaat, 20–24-vuotiaat ja 25–28-vuotiaat, ja tätä jaottelua on käytetty myös tämän artikkelin tarkastelua jäsentävinä ikäryhminä. Suurin osa haastatelluista nuorista tytöistä ja naisista oli tutkimuksen toteuttamisen aikana joko peruskoululaisia tai opiskelevia nuoria. Muutama haastateltava oli jo työelämässä tai siirtymässä työelämään. Kuopion Tyttöjen Talo oli osa haastateltavien arkea ja kaikilla heillä oli toistuvia kontakteja Taloon.

Artikkelin aluksi kuvataan nuorten tyttöjen ja naisten kasvua, elämää sekä yhteiskunnallista integraatiota myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Tarkastelussa on 2000-luvun tyttötutkimuksen tuloksia sekä tutkimusaineistoon pohjautuvia kuvauksia Kuopion Tyttöjen Talolla käyvien nuorten naisten elämästä. Tämän jälkeen artikkelissa esitellään Kuopion Tyttöjen Talolla tehtävää sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä sekä työn yhteyksiä sosiaalipedagogisen kasvatustyön periaatteisiin. Seuraavaksi artikkelissa kuvataan nuorten tyttöjen ja naisten kokemuksia Talolla käymisestä sekä heidän toiveitaan aikuisilta ja nuorisotyön ammattilaisilta saatavasta kasvatuksellisesta tuesta. Artikkelin lopuksi pohditaan sosiaalipedagogiikan mahdollisuuksia tukea aikuiseksi naiseksi kasvamista myöhäismodernissa yhteiskunnassa.

Nuoret naiset ja myöhäismoderniin yhteiskuntaan integroituminen

Yhteiskunnallisesta modernisaatiokehityksestä puhuttaessa yhteiskuntatieteissä tehdään ero entisen ja nykyisen välille. Sosiologiassa on perinteisesti puhuttu traditionaalisista ja moderneista yhteiskunnista, joiden elämäntapojen ja kulttuurien välillä on nähty eroavaisuuksia (Saaristo & Jokinen 2004; ks. lisää traditionaalisen ja

modernin yhteiskunnan typologioista Alasuutari 2007). Modernisaatiokehityksen voidaan katsoa alkaneen noin 200–300 vuotta sitten, jolloin kulttuurin muuttuminen traditionaalisesta yhteiskunnasta kohti modernia aikakautta alkoi valistusajattelun ja teollisen vallankumouksen myötä. Tämä muutos kiihtyi ja jyrkkeni taloudellisilta osiltaan 1970-luvulla ja poliittisilta osiltaan 1980-luvun lopulta lähtien, minkä vuoksi yhteiskuntatieteissä on viime vuosikymmeninä alettu esittää tulkintoja siitä, että modernisaatiokehityksessä olisi siirrytty jo modernin seuraavan vaiheeseen. Teoreetikoista riippuen tätä yhteiskunnallisen kehityksen vaihetta on kutsuttu yleensä joko postmoderniksi tai myöhäismoderniksi yhteiskunnaksi. (Hoikkala & Roos 2000; ks. myöhäismodernin käsitteestä Penttinen 2007; Saastamoinen 2007.)

Yhteiskunnallinen modernisaatiokehitys vaikuttaa olennaisesti nuorten kasvuun ja yhteiskuntaan integroitumiseen, sillä nykynuoret kasvavat erilaisen yhteiskunnan jäseniksi kuin sukupolvet heitä aiemmin (Hämäläinen 1999; Madsen 2001). Nuoruus on aikaa, jolloin ihmisen suhde ympäröivään yhteiskuntaan kehittyy voimakkaasti: nuori etsii omaa paikkaansa yhteiskunnan toimintajärjestelmissä, opettelee itsenäistä toimintaa yhteiskunnan jäsenenä sekä muodostaa suhdettaan niihin vaatimuksiin, joita yhteiskunta kansalaisiinsa kohdistaa. Nuoren on löydettävä paikkansa tekemällä elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja niin yhteiskunnan sosiaalisesta, taloudellisesta, poliittisesta kuin kulttuurisesta toimintajärjestelmästä. (Nivala 2007.) Myöhäismodernin yhteiskunnan nuoruutta ja aikuisuutta säätelevät ja määrittelevät institutionaaliset rakenteet ovat muuttuneet, minkä vuoksi nyky-yhteiskuntaan kiinnittyminen ja yhteiskunnassa kasvaminen tapahtuvat usein hyvinkin yksilöllisten ja ennalta arvaamattomien polkujen kautta (Furlong & Cartmel 2007; Heinz 2009). Aikuiseksi kasvamisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kysymykset sekä näissä prosesseissa nuoren tukeminen koskettaa erityisesti Kuopion Tyttöjen Taloa, sillä Tyttöjen Talot ovat kohdentaneet toimintaansa niille tytöille ja nuorille naisille, joilla on elämänhallinnan, osallisuuden ja integraation pulmia tai suoranaisia ongelmia (Eischer & Tuppurainen 2011). Lisäksi kysymys on oleellinen myös sosiaalipedagogisen nuorisotyön kannalta, sillä sosiaalipedagogiikan yhtenä keskeisimpänä

kysymyksenä voidaan pitää yhteiskunnallisen integraation tarkastelemista (Hämäläinen 1999; Hämäläinen & Kurki 1997).

Näre ja Lähteenmaa (1992) kirjoittivat ensimmäisessä Suomessa julkaistussa tyttötutkimuksen antologiassa, että erityisesti tytöillä on sellaisia sosiaalisia ja kommunikatiivisia taitoja, joita myöhäismodernin yhteiskunnan ihannekansalainen tarvitsee: tytöt ovat realistisia, sosiaalisesti vastuullisia, empaattisia ja refleksiivisiä. Lisäksi heillä on kyky toimia muiden kanssa vuorovaikutuksessa, tehdä joustavia elämänsuunnitelmia ja kehittää itseään. (Ks. myös Harris 2004; Oinas 2011.) Yleisesti 1990-luvulla tyttötutkimuksessa korostettiin tyttöjen pärjäävän poikia paremmin yhteiskunnallisen muutoksen keskellä, minkä vuoksi tytöt tulkittiin usein tuon muutoksen kuviksi (Ojanen 2011). Tyttöillä ja nuorilla naisilla onkin 2000-luvulla aikaisempaa rajoittamattomammat mahdollisuudet tehdä omaa itseä ja elämää koskevia valintoja (Harris 2004; ks. myös Aapola, Gonick & Harris 2005).

Yhteiskunnallista integraatiota ja aikuiseksi kasvamista myöhäismodernissa ajassa on sosiaalipedagogiikassa mielekästä tarkastella erityisesti koulutus- ja työelämän kautta. Koko ajan muuttuvassa ja lukuisia epävarmuustekijöitä sisältävässä yhteiskunnassa yksilö tarvitsee kannustusta uran ja tulevaisuuden suunnittelussa, itsensä kehittämässä sekä oman elämänsä hallitsemisessa. Esimerkiksi myöhäismodernin yhteiskunnan työmarkkinat asettavat nuorille vaatimuksen pitkästä koulutusurasta ja elinikäisestä oppimisesta, joiden kautta sosiaaliselta syrjäytymiseltä olisi mahdollista välttyä. (Hämäläinen 1999.) Tyttöjen ja nuorten naisten on tulkittu kykenevän vastaamaan nykyisten koulutus- ja työelämän haasteisiin poikia paremmin, sillä tyttöjen koulumenetys ja koulutustaso ovat olleet länsimaisissa yhteiskunnissa joillakin aloilla viime vuosikymmeninä jopa poikia korkeampia. Korkean koulutustasonsa ansiosta naiset ovat pystyneet siirtymään hyväpalkkaisiin ja arvostettuihin ammatteihin aikaisempia naissukupolvia paremmin. (Aapola ym. 2005; Harris 2004.) Myöhäismoderni yhteiskunta ja talouskasvun aikakaudet ovat myös hyödyttäneet monien länsimaalaisten naisten työllistymistä, sillä työpaikkoja on syntynyt perinteisesti ”naisellisina” pidetyille aloille, kuten (asiakas)palvelu- ja viestintäaloille, traditionaalisten käsityöläisammattien sekä fyysisen

työn kadotessa länsimaista. On myös esitetty tulkintoja, joiden mukaan työmarkkinoiden korostaessa työntekijöiden hoiva, empatia- ja palvelukykyä naisten työllistyminen sekä työpaikan säilyttäminen tiettyillä aloilla on nykyaikana jopa todennäköisempää kuin miesten (McDowell 2009). Tästä huolimatta on huomattava, että naisten asema myöhäismoderneilla työmarkkinoilla on erittäin haastava, sillä naisten aseman työelämässä voidaan edelleen nähdä olevan määrällisesti ja kulttuurisesti miehiä alhaisempi, mikä konkretisoituu etenkin lukuisina nuorten naisten määrä- tai osa-aikaisina työsuhteina sekä joissain tapauksissa jopa alipalkkauksena. Etenkin kouluttautumattomat naiset kärsivät epävarmojen työsuhteiden mukanaan tuomista haitoista, sillä monilla aloilla kouluttautuminen ja erikoistuminen ovat avainasemassa työllistymisessä. (Aapola ym. 2005; Harris 2004; Korvajärvi 2003).

Myöhäismoderniin yhteiskuntaan liitetyt koulutus- ja työelämän trendit näkyvät myös haastattelemieni nuorten tyttöjen ja naisten arkielämässä aikuiseksi naiseksi kasvamiseen liittyvinä pohdintoina. Aineistosta käy ilmi, kuinka jo hyvin nuoret tytöt käsittelevät arkielämässään työ- ja koulutuselämään liittyviä kysymyksiä. Tieto koko ajan muutoksen kourissa olevista työmarkkinoista, talouselämän tapahtumista sekä esimerkiksi lomautus- ja irtisanomisilmoituksista oli median kautta tavoittanut jopa alakouluikäiset haastateltavat, ja tulevaisuudessa työllistyminen on aihe, joka mietitytti jo nuorimpia, 12–15-vuotiaita haastateltavia, sillä he olivat hyvin tietoisia siitä, millainen nykyinen yhteiskunnallinen tilanne työn suhteen on (vrt. esim. Lee 2001). Työllistyminen ja vakaan työpaikan löytäminen olivat lähes jokaisen haastateltavan tulevaisuuden haaveena, sillä työelämään liittymällä haastateltavat uskoivat rakentavansa omaa hyvinvointiaan, saavansa sisältöä elämäänsä, kykenevänsä toteuttamaan itseään ja pystyvänsä takaamaan toimeentulonsa. Huomion arvoista aineistossa oli se, että työttömyys esiintyi monen haastateltavan puheessa epätoivottavana tilanteena, ja se haluttiin koulutus- ja työuravalintojen avulla välttää:

Mä oon miettiny, että tommonen lähihoitaja tai semmonen, mikä toimii vaikka noissa nuorisokodeissa tai missä on lapsia, joiden vanhemmat ei pysty huolehtimaan niistä. Tai semmoseen työhön, et oot jossain vanhainkodissa tai jossain. Siellähän ei melkein iki-

nä lopu työt, että siellä on niin ku aina töitä. Että ei oo sitä lakkautusuhkaa ja semmosta, että jääks sitte työttömäks. Koska mä en työttömäks sit haluu aikuisena jäähä, että mä haluun ajatella vähän siltäkin kantilta, että miten on noita töitä ja silleen. (Tyttö, 12–15 v.).

Myös koulutus oli työelämän ohella haastateltavien arjessa sekä elämää rytmittävä että huolta aiheuttava asia. Haastateltavat vaikuttivat tietävän, että kouluttautuminen on tärkeä tekijä, jonka avulla työelämästä on mahdollista löytää oma paikka, kun siihen siirtyminen tulee itselle ajankohtaiseksi. Aineistosta on mahdollista tulkita joidenkin haastateltavien kokevan elämän koulu- ja opiskelumaailman sekä työuran välillä eräänlaisena vuorotteluna tai syklimäisenä etenemisenä, sillä osa peruskoulussa olevista ja opiskelevista haastateltavista alkaa jo hyvissä ajoin ennen opintojensa päättymistä varmistella sitä, mikä seuraava askel heidän elämässään on. Haastateltavien keskuudessa tiedostettiin, että paikoilleen ei voi jäädä ja olla tekemättä mitään, vaan haastateltavat ikään kuin jatkuvasti etsivät seuraavaa institutiota, johon kiinnittyä yhden polun tullessa päätökseen: (N=tutkija, T=Tyttö/haastateltava)

T: Siitä lähtien oon ollu silleen, että jes, takasin koulun penkille. Oon just tossa miettiny, että kun minä tämän koulun aloitin, niin kaks sellasta pientä haavetta oli jo toteutunu käytännössä, että eteenpäin mennään. Että nyt pitäis vähän niin ku alkaa jo uudestaan miettiä, koska on ennää vaan vuos jäljellä. Ku alkaa tulla tälleen pikku paniikki, että mitäs sitten.

N: Nii, et se jotenkii on vähän sellasta, niin ku mennee sykleissä, et pitää miettiä?

T: Joo, kyllä. Että alussa, että no ei ole mikään kiire, että nautitaan tästä opiskelijana olosta. Ja nyt on silleen, että joo se opinäytetyö pitäis ihan syksyllä ja viimeistään keväällä olla valmis ja sitten vähän, että mitäs sitten. (Tyttö, 20–24 v.)

Sosiaalipedagogiikan näkökulmasta juuri koulutus- ja työelämästä syrjäytymisen ehkäiseminen ja yhteiskunnallisiin instituutioihin kiinnittymisen tukeminen voidaan nähdä nuorten tyttöjen ja naisten kasvun tukemisen kannalta olennaisina kysymyksinä, kun tarkastellaan myö-

häismoderniin yhteiskuntaan integroitumista. Tutkimusaineistosta voi havaita, kuinka haastatteleman nuoret tytöt ja naiset kiinnittävät arjessaan paljon huomiota siihen, millaisia koulutus- ja työelämän valintoja heidän tulisi tehdä kyetäkseen löytämään oman paikkansa yhteiskunnasta. Juuri näihin valintatilanteisiin ja erilaisiin yhteiskunnallisiin instituutioihin kiinnittymisen kysymyksiin sosiaalipedagogiikan ammattilaisten tulisikin kiinnittää nuorten kasvun tukemisessa huomiota, sillä sosiaalipedagogisen kasvatustyön ammattilaisilla on yhteiskunnallisen tietämyksensä ja reflektointiskykyjensä kautta mahdollisuus vaikuttaa nuorten yhteiskunnallisen toimintakyvyn, yhteisöllisen kiinnittymisen, elämänhallinnan ja itsekasvatuksellisten prosessien mahdollisiin ongelma-kohtiin. (Vrt. Hämäläinen 1999; Mönkkönen ym. 1999.)

Nuorten naisten ihmissuhteet ja minäkuva myöhäismodernissa yhteiskunnassa

Myöhäismodernissa yhteiskunnassa elävä nuori tyttö tai nainen kohtaa hyvin todennäköisesti yhteiskunnallisia ja yksilön sisäisiä ristiriitoja, jotka vaikuttavat hänen kasvuunsa ja aikuistumiseensa. Tämän vuoksi sosiaalipedagogiikan ammattilaisen on tunnettava myös nuorten tyttöjen ja naisten arjessaan kohtaamat kulttuuriset ja sosiaalisen elämän ristipaineet, jotta nuorta on mahdollista tukea pedagogisesti kohti itsenäistä käsitystä yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä oman roolin ja paikan löytämistä sosio-kulttuurisesta todellisuudesta (vrt. Hämäläinen 2007).

Nyky-yhteiskunnan voidaan katsoa tarjoavan nuorille naisille paljon koulutus- ja työmahdollisuuksia, mutta myös asettavan paineita menestyä työelämässä. Samaan aikaan nuoret naiset itse arvostavat elämässään työn ohella muitakin asioita. Työtä ei nähdä enää ainoana elämän sisältönä tai avaimena onnellisuuteen, vaan uran ohella tärkeitä tekijöitä nykyaikaisen nuoren naisen elämässä ovat ihmissuhteet, vapaa-aika ja perhe-elämä. Toisaalta osittain työelämän paineiden takia naiset lykkäävät pysyvän parisuhteen muodostamista ja perheen perustamista kauemmaksi aikuisuuteen, sillä perheen ja työn

yhteensovittaminen voi olla erittäin haastava tehtävä. Länsimaissa naiset saavatkin ensimmäisen lapsensa keskimääräisesti lähellä 28–30 vuoden ikää, eikä avioliittojakaan enää solmita, jos parisuhde ei ole kokonaisuudessaan tyydyttävä, sillä naisten taloudelliset mahdollisuudet itsensä elättämiseen ovat aiempaa paremmat. (Aapola ym. 2005.) Samaan aikaan naiset joutuvat kohtaamaan yhteiskunnan taholta arvostelua siitä, että he asettavat työuransa perheen edelle. Vaikka länsimaissa yhteiskunnissa tuetaan naisten palkkatyön tekemistä, huoli väestönkasvun pysähtymisestä liittyy läheisesti naisten työssäkäyntiin, sillä työuraa luovien naisten lapsiluku jää usein pieneksi ja naiset saattavat myös olla hankkimatta lainkaan lapsia. (Harris 2004.) Lisäksi naisten työssäkäynti on nähty yhdeksi tekijäksi lapsiperheiden elämänhallintavaikeuksissa, ja naisia on kritisoitu miehiä enemmän uran asettamisesta lasten edelle (Aapola ym. 2005).

Parisuhteeseen ja perheen perustamiseen liittyvät pohdinnat näkyvät myös tutkimusaineistossa. Erityisesti moni yli 16-vuotias haastateltava mietti parisuhteensa laatua ja sitä, onko löytänyt rinnalleen itselleen sopivan kumppanin (vrt. Lee 2001 myöhäismodernin ajan parisuhteista). Lisäksi jokaisen haastateltavan tulevaisuuden haaveisiin liittyi joko perheen perustaminen tai ainakin pysyvän parisuhteen solmiminen. Nuorimpien haastateltavien kohdalla seurusteluun ja parisuhteeseen liittyvät kysymykset kuitenkin koettiin erilaisesta näkökulmasta käsin, vaikka heidänkin tulevaisuuden haaveisiinsa parisuhde ja perhe kuuluivat jossain vaiheessa. Etenkin 12–15-vuotiaat haastateltavat puhuivat kaikki siitä, kuinka heidän ikäryhmänsä tytöt saattavat kokea painetta aloittaa seurustelu jo alakoulussa, sillä seurustelun kerrottiin olevan hyvin yleistä haastateltavien kaveri- ja tuttavapiireissä. Myös osa haastateltavista oli itse kokenut vertaisryhmiensä taholta painetta seurustelun aloittamiseen. (ks. aikuistumisesta ja varhaisnuorten seurustelukulttuurista Anttila 2002.) Tähän ikäluokkaan kuuluvat haastateltavat vaikuttivat muutenkin tiedostavan yhteiskunnalliset paineet varhaiseen aikuistumiseen ja pohtivat sitä, onko heillä vielä oikeus olla lapsi, sillä esimerkiksi eräs haastateltava oli arjessaan pohtinut myös sitä, minkä ikäiseksi asti hänellä on lupa leikkiä, jottei tulisi vertaisryhmänsä silmissä tuomitukseksi lapselliseksi:

N: No onks susta muutenkin nykytytöillä vähän semmonen niin ku liian nopee hinku aikuistua?

T: No joo, että mun luokkalaiset alkoi jo kakkosella heittämään kaikkii barbeja pois, ku mulla on niitä vieläkin. Ja mä haluan kaikkia, mä tykkään kaikista pehmoleluista. Kyllä tytöillä voi vielä olla pehmoleluja, mutta barbiet, kaikki heittää ne pois. Ja kun sanoo, että onpas hienoja jotkut barbiet, ni kaikki sanoo että ei, ei meidän ikäset enää voi käyttää sellasia. Ja mä kysyin meidän luokkalaiselta, että voiko meillä olla enää barbeja ja se sano että ei ihan enää meidän ikäsillä, että pitäis heittää jo kolmosella kaikki pois. (Tyttö, 12–15 v.)

Aikuiseksi naiseksi kasvamista koskeviin kysymyksiin liittyy myös nuorten tyttöjen ja naisten suhde mediaan. Median ja mainonnan passiivista ja objektiivista seksuaalisuutta sekä yhdenmukaista kauneutta korostavat naiskuvat voivat vahingoittaa nuorten tyttöjen ja naisten itsetuntoa sekä aiheuttaa esimerkiksi syömisongelmia (Aapola ym. 2005). Toisaalta tutkimuksissa on viime aikoina enenevässä määrin korostettu myös nuorten naisten aktiivisuutta ja valinnanvapautta median ja mainonnan kentillä. Erityisesti sähköisen median on tutkimuksissa tulkittu tarjoavan tytöille positiivisen toiminta-areenan, jolla omaa identiteettiä ja tyttöyden kulttuuria voidaan rakentaa (Laukkanen & Mulari 2011). Media ja median naiskuva olivatkin aiheita, joita tytöt ja naiset tutkimushaastatteluisissa käsitelivät. Median naiskuvaa koskevat keskustelut linkittyivät aineistossa useasti myös omaan ulkonäköön liittyviin pohdintoihin (ks. median vaikutuksesta nuorten naisten minäkuvaan Eischer & Tuppurainen 2011). Ulkonäkö ja siihen liittyvät asiat olivat etenkin nuorimmille haastateltaville heidän arkeaan ja minäkuvaa määritteleviä piirteitä. Varsinkin 12–15-vuotiaat haastateltavat pohtivat paljon omaa ulkonäköään sekä sitä, mitä muut siitä ajattelevat. Nuoret haastateltavat puhuivat muiden itseensä kohdistamista katseista sekä siitä, kuinka epämiellyttävältä arvostelevien katseiden kohtaaminen tuntuu. Epävarmuutta koettiin myös omasta vartalosta ja pukeutumistyylistä. Lisäksi tämän ikäryhmän haastateltavat pohtivat paljon sitä, tulevatko he hyväksytyiksi erityisesti oman ikäistensä poikien, muiden tyttöjen ja aikuisten taholta.

Myös vanhempiin ikäryhmiin kuuluvat haastateltavat pohtivat median naiskuvaa ja suhteuttivat sitä omaan kokemukseensa omasta naiseudestaan. Yli 16-vuotiaiden ja erityisesti yli 20-vuotiaiden haastateltavien kohdalla aineistosta oli kuitenkin havaittavissa, että omalla ulkonäöllä ja julkisuudessa esillä olevilla naisten malleilla ei näihin ikäryhmiin kuuluville ollut enää niin suurta merkitystä kuin nuoremmille haastateltaville. Vanhemmat haastateltavat eivät vaikuta niinkään pohtivan liiksi median naiskuvaa ja omaa ulkonäköään, mutta muut minäkuvaan liittyvät tekijät vaikuttavat heidän elämäänsä. Yli 16-vuotiaat haastateltavat kantoivat huolta esimerkiksi omasta osaamisesta, pystyvyydestä ja itsensä arvostamisesta. Varsinkin ne yli 16-vuotiaat haastateltavat, jotka kokivat paineita oman yhteiskunnallisen roolin ja paikan hakemisessa, pelkäsivät epäonnistumista ja pohtivat sitä, mitä heidän elämällään tulisi tehdä. Esimerkiksi eräs 20–24-vuotias haastateltava kertoi siitä, kuinka haluaisi yrittää toteuttaa haaveitaan, mutta pelkää asioiden pieleen menemistä ja epäonnistumista. (Vrt. Lindfors, Solantaus & Rimpelä 2012 nuorten yhteiskunnallisista peloista).

Epäonnistumisen pelko ja omaan osaamiseen liittyvät pohdinnat ovat osa yleisempää huolta, jota moni haastateltava kantoi aikuisen naisen yhteiskunnallisen roolin omaksumisesta, sillä aikuistuminen sekä oman paikan löytäminen yhteiskunnasta tuottavat haastateltavien kokemuksen mukaan heille paineita. Erityisesti yli 20-vuotiaat haastateltavat pohtivat yhteiskunnan aikuisille naisille asettamia rooleja ja omaa suhdettaan niihin varsinkin työn ja parisuhteen kontekstissa, sillä he kokivat näihin teemoihin liittyvät kysymykset ajankohtaisina omassa elämässään. Osa tähän ikäryhmään kuuluvista haastateltavista koki paineita niin vanhempiensa kuin yhteiskunnankin taholta mukautua aikuisen naisen rooliin, jonka haastateltavat itse näkivät hyvin perinteisenä: aikuisuuteen kuuluu parisuhde, asuntolaina, koira ja lapsia, mutta haastateltavat kokivat, että nämä eivät heille itselleen kuitenkaan olleet juuri tämän hetkisessä elämäntilanteessa tavoiteltavia tai mielekkäiltä tuntuvia asioita. Haastateltavat kyllä tiedostivat, että heillä on mahdollisuus itse valita, millaisen elämän itselleen rakentavat, mutta kokivat toisaalta, että painostus perinteisiin rooleihin ja elämäntilanteisiin on kova sekä mahdollisesti myös ahdistava (vrt.

Aapola ym. 2005; Harris 2004). Haastateltavat myös kokivat, että periaatteessa aikuiseksi naiseksi kasvamisella ei pitäisi olla kiire, mutta kuitenkin päätöksiä siitä, mitä elämällään haluaa tehdä, ja millainen aikuinen nainen haluaisi olla, pitäisi heidän iässään jo tehdä:

N: Entäs sitten minkäs sä näkisit sun ikästen naisten elämässä kaikkein haastavimpana?

T: No varmaan just sen kiireen niin ku tulla jokskuks, olla jotain.

N: Nii, että ei oo aikaa ihan rauhassa miettiä ja -

T: Nii. Elikkä niin ku kauheet paineet olla jotain. (Tyttö, 20–24 v.)

Edellä kuvatut nuorten naisten nykyaikaisiin ihmissuhteisiin, minäkuvaan ja aikuisen naisen roolin omaksumiseen liittyvät ristiriidat ja paineet vaikuttavat tutkimusta varten haastateltujen nuorten tyttöjen ja naiset kokemusten mukaan aikuiseksi naiseksi kasvamisen prosessiin. Nuoret naiset kohtaavat sekä läheistensä että yhteiskunnan tasolta ristiriitaisia rooli-odotuksia (vrt. Aapola ym. 2005; Harris 2004), joiden tasapainottamiseen he kaipaavat aikuisten tukea, jos ne poikkeavat nuoren naisen omista odotuksista ja toiveista. Seuraavassa siirrytään tarkastelemaan Kuopion Tyttöjen Talolla tehtävää sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä, jonka avulla muun muassa tässä luvussa kuvattujen ristiriitojen ratkaisemista on sosiaalisen nuorisotyön kentällä pyritty tukemaan. Samassa yhteydessä pureudutaan myös Tyttöjen Taloilla tehtävän nuorisotyön ja sosiaalipedagogisen kasvatustyön yhteyksiin sekä kuvataan niitä kasvatuksellisen tuen muotoja, joita nuoret tytöt ja naiset kokevat kaipaavansa aikuisilta myöhäismodernissa ajassa.

Kuopion Tyttöjen Talon sukupuolisensitiivisen nuorisotyön ja sosiaalipedagogisen kasvatustyön jaetut periaatteet

Kuopion Tyttöjen Talo on osa valtakunnallista Tyttöjen Talojen verkostoa, joka toimii Kuopion lisäksi Helsingissä, Turussa, Oulussa ja Tampereella. Tyttöjen Talot ovat osa Setlementtiliiton so-

siaalista nuorisotyötä. 1800-luvun lopussa Lontoossa syntyneellä settlementiliikkeellä on läheisiä yhteyksiä sosiaalipedagogiikkaan, sillä settlementityö ja sosiaalipedagogiikka jakavat useita samoja arvoja sekä toimintaperiaatteita, joita ovat muun muassa sosiaalisen hädän lievittäminen, elämänhallinnan pedagoginen tukeminen, jaettu asiantuntijuus, arkielämäntilaisuus, dialogiset suhteet sekä pyrkimys auttaa vaikeissakin sosiaalisissa olosuhteissa eläviä ihmisiä parantamaan elinolosuhteitaan ja kokemaan elämänsä mielekkääksi. (Hämäläinen & Kurki 1997; Mönkkönen ym. 1999.) Myös Tyttöjen Taloilla nämä settlementiliikkeen arvot ja toimintaperiaatteet toteutuvat (Eischer & Tuppurainen 2011), joten Tyttöjen Taloilla tehtävällä sosiaalisella nuorisotyöllä voidaan nähdä olevan yhteyksiä sosiaalipedagogiseen kasvatustyöhön.

Kuopion Tyttöjen Talo on avattu keväällä 2011, ja sen tausta-organisaationa toimii Kuopion Settlementi Puijola ry. Kuopion Tyttöjen Talon toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys (RAY). Muilla paikkakunnilla Talojen toimintaa rahoittavat RAY:n lisäksi myös niiden kotikunnat. Lisäksi Taloilla on lukuisia yhteistyökumppaneita, joihin kuuluu monia paikallisia toimijoita, kuten erilaisten julkisten palvelujen tuottajia ja monia järjestöjä. Jokainen Tyttöjen Talo pystyykin tarjoamaan kävijöilleen henkilökohtaisen palvelukokonaisuuden, ja vaikka Taloista löytyy useita yhdistäviä piirteitä, jokainen niistä on paikallisten kävijöiden yksilölliset tarpeet huomioonottava. (Eischer & Tuppurainen 2011; Kuopion Tyttöjen Talon internetsivut.)

Paikallisuuden ohella muita Settlementiliikkeen arvoja, jotka Tyttöjen Talojen toimintaperiaatteissa näkyvät, ovat yhteisöllisyys, sosiaalinen vastuu, yksilön voimavarojen vahvistaminen, tasa-arvoinen ja yksilöllisyyttä kunnioittava kohtaaminen, erilaisuuden hyväksyminen sekä sitoutuminen heikommassa asemassa olevien ihmisten auttamiseen. Tyttöjen Talojen työskentelyn tavoitteena on luoda Taloille positiivinen yhteisöllinen ilmapiiri, jonka sisällä jokainen tyttö on mahdollista kohdata ainutlaatuisena yksilönä oman persoonansa kautta, ei esimerkiksi asiakkaana tai potilaana. Tyttöjen Taloilla yhteisöllisyys tarkoittaa kiireetöntä, kävijöiden toiveista ja tarpeista liikkeelle lähtevää yhdessä toimimista, joka tapahtuu kaikkia kunnioittavassa

ilmapiirissä. Taloilla on tavoitteena jokaisen tytön ainutlaatuinen, lämmin sekä arvostava kohtaaminen, jonka avulla tytöille toivotaan muodostuvan kokemus siitä, että häntä arvostetaan ja hänestä välitetään aidosti omana itsenään. Olennaista Tyttöjen Talojen toiminnassa onkin tarjota tytöille paikka, jossa he tulevat kuulluiksi sekä nähdyiksi ainutlaatuisina ja arvokkaina persoonina. Toiminnan käynnistymisen alusta saakka Taloilla tehtävän sosiaalisen nuorisotyön tavoitteena on myös ollut tukea erityisesti aikuisia kaipaavia, elämänhallinnan vaikeuksista kärsiviä ja syrjäytymisvaarassa eläviä tyttöjä ja nuoria naisia. (Eischer & Tuppurainen 2011; Kuopion Tyttöjen Talon internetsivut.) Nämä edellä kuvatut sosiaalisen nuorisotyön elementit linkittyvät vahvasti myös sosiaalipedagogista kasvatustyötä ohjaaviin pääperiaatteisiin, joita esimerkiksi Hämäläinen (1999; 2007) ja Mönkkönen ym. (1999) ovat avanneet.

Niin kuin muutkin Tyttöjen Talot, myös Kuopion Tyttöjen Talo on ”poikavapaa” kodinomainen paikka, jossa 12–28-vuotiaat tytöt ja nuoret naiset voivat viettää aikaa, tavata toisiaan ja halutessaan vaihtaa ajatuksia Talon henkilökunnan kanssa. Taloilla käyminen on aina vapaaehtoista, ja yleensä Tyttöjen Talojen kävijäkunta on hyvin monipuolista: joukkoon mahtuu niin hyvinvoivia ja hyvin pärjääviä tyttöjä, jotka hakevat toiminnasta pääasiassa harrastusmuotoista tekemistä, kuin sellaisiakin tyttöjä, joilla on erilaisia haasteita elämässään, ja jotka kaipaavat kasvussaan tukea turvallisilta aikuisilta. Tyttöjen Talojen arki onkin yleensä sekoitus hyvin arkista tekemistä, kuten leivontaa, askartelua ja tanssia, sekä erilaisten huolien ja ongelmien pohdiskelua. (Eischer & Tuppurainen 2011.) Moni Kuopion Tyttöjen Talon kävijä kertoi tutkimushaastatteluissa kokevansa Talon paikkana, johon tullaan harrastamaan sekä oppimaan ja kokeilemaan uusia taitoja. Haastatteluissa mainittiin usein käsityöt, ruuanlaitto, askartelu ja tanssiminen erityisesti haastateltavia kiinnostavina Talon toimintoina. Haastateltavat arvostivatkin kaikkein eniten Talolla tapahtuvaa arkista tekemistä, jonka koetaan olevan juuri nuoria tyttöjä ja naisia kiinnostavaa ja heille suunnattua.

Tyttöjen Talojen työn tarkoituksena on tukea nuorten tyttöjen ja naisten kasvamista kohti omannäköistä naiseutta ja aikuisuutta sekä

auttaa tyttöjä löytämään omia voimavarojaan. Taloilla tehdään sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä, jonka tavoitteena on auttaa nuoria selviytymään aikuiseksi naiseksi tai mieheksi kasvamiseen liittyvistä kipukohdista, joita sukupuolistereotyytiat ja oman näköisen naiseuden tai miehuuden etsiminen tuottavat. Omaan sukupuoleen identifioituminen nähdään olennaisena osana terveeksi aikuiseksi kasvamista, mutta sukupuolisensitiivinen työote ei kuitenkaan pakota nuorta kohti tiettyä stereotypistä naisen tai miehen mallia, vaan rohkaisee jokaista nuorta kasvamaan kohti omannäköistä, ainutlaatuista sukupuoli-identiteettiä. Tyttöjen Taloilla ei siis pyritä asettamaan nais- ja miessukupuolta vastakkain, vaan niillä tehdään naistietoista tyttötyötä, jonka päämääränä on arvostaa tyttöyttä ja naiseutta. Tyttöjen Talot myös tarjoavat tilan, jossa kävijät voivat pohdiskella naiseksi kasvamiseen liittyviä yhteiskunnallisia malleja ja myyttejä sekä jokaisen tytön omia kokemuksia. Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö vaatii Tyttöjen Talojen työntekijöiltä aktiivista omien sukupuolistereotyypioiden kyseenalaistamista, oman naiseuden pohdiskelua, omien ennakkoluulojen työstämistä, yhteiskuntakriittisyyttä, itsereflektiota, ja tilanneherkkyyttä. (Eischer & Tuppurainen 2011; Honkasalo 2011; Kuopion Tyttöjen Talon internetsivut.)

Myös sosiaalipedagogisen kasvatustyön tavoitteena voidaan pitää nuoren ainutlaatuisen yhteiskunnallisen kasvun polkujen löytymistä, kriittisen yhteiskunnallisen tietoisuuden kehittymisen tukemista ja oman maailmankuvan rakentumista, joten Tyttöjen Talojen sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä ja sosiaalipedagogiikalla löytyy jaettua kosketuspintaa näiden tavoitteiden kautta. Samoin kuin Tyttöjen Talojen työntekijät, myös sosiaalipedagogiikan ammattilaiset tarvitsevat työssään syvää yhteiskunta- ja itsetuntemusta, argumentointitaitoja sekä kykyä dialogiseen kohtaamiseen kyetäkseen rakentamaan kasvavaan nuoreen pedagogisen ja ohjauksellisen suhteen. (Hämäläinen 1999; Hämäläinen 2007, Hämäläinen & Kurki 1997.)

Niin Tyttöjen Taloilla tehtävälle sosiaaliselle nuorisotyölle kuin sosiaalipedagogiselle kasvatustoiminnalle löytyy nyky-yhteiskunnassa tarvetta, sillä 2010-luvulla elävä yksilö tarvitsee tukea ja ohjausta arjen hyvinvointiin, omassa elämässä tietoisena subjektina toimi-

miseen, lähiyhteisön jäsenyyteen kasvamiseen ja elämänhallintaan, joiden kautta yhteiskuntaan integroituminen on mahdollista. Muita erityisiä myöhäismodernissa yhteiskunnassa toimimisen taitoja ovat muun muassa oman elämän suunnittelu, joustavuus, luovuus, kriittinen tietoisuus sekä vastuun ottaminen. Näihin yhteiskunnalliseen toimintakykyyn liittyviin kysymyksiin törmätään niin sosiaalipedagogiikan kuin Tyttöjen Talojen työn kentillä, ja niihin myös pyritään löytämään vastauksia yhdessä kasvavan nuoren kanssa. (Eischer & Tuppurainen 2011; Mönkkönen ym. 1999.)

Kävijöiden kokemuksia Kuopion Tyttöjen Talosta ja aikuiseksi naiseksi kasvamisen tuen tarpeista

Sosiokulttuurisen innostamisen teorian ja käytännön mukaisesti (ks. Kurki 2000; 2011) tutkimuksessa keskityttiin Kuopion Tyttöjen Talon kävijöiden arkisten kokemusten selvittämiseen siitä, millaisena he kokevat Tyttöjen Talolla käymisen sekä millainen suhde heillä on Talon toimintoihin ja henkilökuntaan, jotta Talon toimintaa voitaisiin kehittää vastaamaan kävijöiden tarpeita. Haastateltavat kokivat Kuopion Tyttöjen Talon turvalliseksi paikaksi, johon halutaan tulla viettämään aikaa, koska haastateltavat pitivät erittäin paljon Talon henkilökuntaan kuuluvista aikuisista ja muista kävijöistä. Tutkimusaineistosta käy ilmi, että haastateltavat pitivät tärkeänä erityisesti Tyttöjen Talon aikuisista ja muista kävijöistä saatavaa juttuseuraa. Varsinkin monet yli 20-vuotiaat kokivat kävijöiden väliset yhteiset keskustelut ja vuorovaikutuksellisen toiminnan antoisina mahdollisuuksina jakaa itseään pohdituttavia kysymyksiä muiden kanssa. Yhteisen tekemisen sekä esimerkiksi kouluun, työhön ja kulttuuriin liittyvän kevyen jutustelun kautta Talon muista kävijöistä haetaan sosiaalisia kontakteja ja kaveruussuhteita:

Pääasia on, että ollaan porukassa, että ihan sama, mikä tuo toiminta on, kunhan se vaan puhuttelee ihmisiä ja saa jakaa ajatuk-

sia. Että sekin oli yks syy, miks mä tänne tulin, että ihan kiva, että on tämä porukka täällä. (Tyttö, 20–24 v.)

Nuoret, alle 16-vuotiaat haastateltavat kertoivat hakevansa itselleen juttuseuraa aikuisista ohjaajista ja Talolla työskentelevistä vapaaehtoisista sekä mielellään toimivansa yhdessä heidän kanssaan, mikä on ymmärrettävää, jos suhteuttaa haastateltavien kokemuksia nykynuorten kohdalla todettuun aikuisten seuran ja kohtaamisen kaipuuseen (ks. esim. Pulkkinen 2002). Haastateltavat kertoivatkin arvostavansa sitä, että Talon aikuisilla on aikaa ja halua pysähtyä toimimaan yhdessä heidän kanssaan. Suurin osa haastateltavista kuitenkin kertoi etsivänsä Kuopion Tyttöjen Talolta pikemminkin harrastusmuotoista tekemistä kuin varsinaista tukea omalle kasvulleen tai elämälleen.

Toisaalta osa haastateltavista myös koki Tyttöjen Talon nimenomaan paikkana, josta voi ja on saanut mahdollisissa omaan kasvuun ja elämään liittyvissä kysymyksissä tai ongelmatilanteissa apua. Nämä haastateltavat kokivat Kuopion Tyttöjen Talon paikkana, jossa elämästään voi luotettavasti ja avoimesti keskustella näkemystä ja elämäkokemusta omaavien ohjaajien kanssa. Nämä haastateltavat myös arvostivat sitä, että Talon ilmapiiri on positiivinen, kävijöitä kunnioitettava ja kannustava sekä sitä, että ohjaajat myös tarvittaessa auttavat kävijöitä näkemään asioita toisin.

Että sellanen positiivinen paikka eikä tämä oo niin ku kielteinen paikka. Että totta kai jotkut tytöt on ehkä koulussa törmänneet negatiivisuteen tai tälleen, nii tämä on sellainen paikka, missä kaikki on saman arvoisia. Että täällä saa kysyä, vaikka ei aina saakaan sitä vastausta, mitä oottaa. (Tyttö, 20–24 v.)

Mun mielestä tää paikkanakin on semmonen, että tää auttaa, kun tänne vaan tulee, tulee niin ilonen mieli. Täällä on jotenkin semmonen onnellinen olo. (Tyttö, 20–24 v.)

Osa haastattelemistani Kuopion Tyttöjen Talon kävijöistä kertoi kaipaavansa elämänsä aikuisen naisen mallia saadakseen kasvuunsa tukea. Erityisesti, jos äiti tai muu läheinen aikuinen nainen puuttui haastateltavan elämästä, sellaista kaivattiin:

N: Mut sitte ku sä puhuit, että mitä sulla on niitä haasteita elämässä, ni oot sä sitte koskaan miettiny, et minkälaista tukee sä kaipaisit aikuisilta sun omaa kasvua ajatellen?

T: Ehkä mä tarviisin semmosen naisen. Siis sellasen niin ku äidin, mikä kaikilla muillakin lapsilla on, mille mä voin kertoa niistä murrosiän ongelmista mitä tytöillä on. Siis semmonen, joka olis mun arkielämässä mukana ja se tietäis, että millanen mä oon ja miten mä käyttäydyn kotona. (Tyttö, 12–15 v.)

Myös vanhemmat, yli 20-vuotiaat haastateltavat toivat pääsääntöisesti esiin kaipaavansa heitä itseään vanhempien naisten neuvoja ja näkemyksiä omiin elämäntilanteisiinsa. Eräs tähän ikäryhmään kuuluva haastateltava esimerkiksi puhui siitä, kuinka haluaisi keskustella hänen kohdalleen rauhassa pysähtyvien aikuisten kanssa omaan arkeensa ja kasvuunsa liittyvistä kysymyksistä. Ajatusten vaihtoa kaivattiin, jotta omille näkemyksille ja kokemuksille olisi mahdollista saada vertailukohtia ja vahvistusta. Haastateltavat toivoivat myös tukea elämänarvojen pohtimiseen sekä itsensä hyväksymiseen juuri sellaisena kuin on.

Sosiaalipedagogiikka ja nuorten naisten kasvun tukeminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa

Tämän artikkelin tavoitteena oli avata lukijalle teoreettisia ja empiirisiä näkökulmia nuorten tyttöjen ja naisten aikuiseksi kasvamiseen ja elämiseen myöhäismodernissa yhteiskunnassa sekä esitellä sosiaalipedagogiseen nuorisotyöhön rinnastuvaa sosiaalista nuorisotyötä, jota Kuopion Tyttöjen Talolla tehdään. Tyttöjen Taloilla tehtävällä sosiaalisella nuorisotyöllä voi tulkita olevan yhteyksiä non-formaaleissa toimintaympäristöissä tehtävään sosiaalipedagogiseen kasvatustyöhön (vrt. Eischer & Tuppurainen 2011; Filander 2007). Tässä artikkelin viimeisessä luvussa tarkastellaan noita yhteyksiä ja pohditaan, mitä annettavaa Tyttöjen Talon sosiaalisella nuorisotyöllä voi olla sosiaalipedagogiselle kasvatustyölle, ja päinvastoin.

Jälkiteollisen yhteiskunnan voidaan katsoa olevan tietyllä tapaa samankaltaisen kulttuurisen ja sosiaalisen muutoksen keskellä kuin yhteiskunnan teollisen vallankumouksen aikoihin, minkä vuoksi sosiaalipedagogiikka voidaan nähdä vaihtoehtoisena ja aktivoivana ratkaisuna myös nykyisen yhteiskunnallisen tilanteen mukanaan tuomiin sosiaaliin ongelmakohtiin, sillä ihmisten sosiaalista ja pedagogista ohjausta ja tukemista tarvitaan erityisesti yhteiskuntien muuttuessa. Yhteiskunnallisen modernisaatiokehityksen edetessä nuoret saattavat kokea aikuistumisen haastavana, sillä nyky-yhteiskunnassa elinikäinen oppiminen ja henkinen kypsyminen ovat tärkeässä asemassa ihmisten elämässä. Samaan aikaan aikuisuuden roolit ja tunnuspiirteet sekä elämänkulun perinteiset vaiheet kuitenkin hämärtyvät, ja nuoruudesta on tullut tietyllä tavalla kaikkia elämävaiheita sekä ikäkausia määrittelevä normi, mikä saattaa vaikeuttaa nuoruuden elämänvaiheen alkamisen ja päättymisen erottamista. Nuoren on löydettävä itselleen oman persoonan rakentamiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen tarvittavat välineet joustavuutta ja sopeutumista vaativissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa. Sosiaalipedagogiikka etsii näihin kasvatuksen ja kasvun muuttuviin edellytyksiin vastauksia sekä uusia kasvun ja kasvatuksen muotoja, joissa erityisesti arjen pedagogiikkaa ja non-formaaleja kasvatusympäristöjä voitaisiin hyödyntää. Nämä kasvatuksen kolmannet tilat sijoittuvat pääasiassa kodin, koulun ja työn ulkopuolelle, ja niille on ominaista yhteisöllisyyden, elämän mielekkyyden etsimisen, uusien harrastusten ja epävirallisen oppimisen muotojen hyödyntäminen. (Filander 2007.)

Tässä artikkelissa esitettyjen teoreettisten ja empiiristen näkökulmien ja Kuopion Tyttöjen Talon tarjoaman esimerkin viitoittamana sosiaalipedagogisen non-formaalien kasvatustyön lähtökohtana aikuiseksi naiseksi kasvamisen tukemisessa myöhäismodernissa yhteiskunnassa näyttäisi olevan sellaisten epävirallisten, turvallisten ja inspiroivien tilojen luominen nuorille naisille, missä he voivat kohdata muita samanikäisiä nuoria sekä aikuisia ohjaajia, joiden kanssa oman elämän, kulttuurin ja yhteiskunnan piirteitä on mahdollista pohtia ja reflektoida yhdessä. Niin Tyttöjen Talojen ammatillinen henkilökunta kuin sosiaalipedagogisen kasvatustyön ammattilaiset ovat

avainasemassa kohdatessaan nykyajan ristiriitaisten rooliodotusten ja pluralistisen kulttuurin kanssa tasapainoilevia nuoria: työntekijöiden tulee tällöin olla tietoisia niin yhteiskunnallisista kuin yksilöllisistä sosio-kulttuurisista paineista, joita nuoret kasvaessaan saattavat kokea, ja valmiita ymmärtämään, haastamaan sekä keskustelemaan nuoren kanssa hänen elämänsä määrittelyehdoista ja päämääristä (vrt. Eischer & Tuppurainen 2011; Hämäläinen 2007). Tähän nuorten kohtaamistyöhön liittyy olennaisesti sosiaalipedagogisen kasvatustyön periaatteellinen dialogisuus ja ihmisen kunnioittava kohtaaminen, joiden kautta tuetaan yksilöiden itsenäisyyttä, vastuullisuutta, sosiaalisia taitoja ja elämänhallintaa, joiden taas voidaan nähdä olevan olennaisia tekijöitä, kun tarkastellaan myöhäismoderniin yhteiskuntaan integroitumista (Hämäläinen 1999; Mönkkönen ym. 1999).

Tyttöjen Talojen toiminnasta voi sosiaalipedagogiseen non-formaaliin kasvatustyöhön ammentaa vaikutteita siitä, kuinka Taloilla nuoria naisia tuetaan kohti oman näköistä aikuisuutta ja kykyä vastata myöhäismodernin yhteiskunnan kasvulle asettamiin vaatimuksiin tarjoamalla tytöille ja naisille suunnattua mielekästä matalan kynnyksen tekemistä ja toimintaa. Talojen toiminta mahdollistaa sosiaalisten suhteiden solmimisen ja tarvittaessa erilaisten myöhäismoderniin naiseuteen liitettyjen kulttuuristen piirteiden käsittelemisen yhdessä vertaisyhteisön ja kasvun kysymyksiin erikoistuneiden ammattilaisten kanssa. Toimintamahdollisuuksien ohella vaikuttaisi tärkeältä tarjota aikuiseksi naiseksi kasvamisen kipukohtiin sekä yksilöohjauksen että vertaisryhmien tasolla keskustelu- ja reflektointikumppanuutta erityisesti integraatioon ja elämänhallintaan liittyviin kysymyksiin, elämänsuunnitteluun sekä erilaisten haastavien elämäntilanteiden pohtimiseen. Erityisen tärkeää myöhäismodernista yhteiskunnasta paikkaansa etsivälle nuorelle naiselle onkin hänen ainutlaatuisuudestaan ja elämästään aidosti kiinnostunut ohjaaja tai muu aikuinen, joka on sitoutunut nuoren dialogiseen kohtaamiseen ja hänen kasvunsa tukemiseen. (Vrt. Eischer & Tuppurainen 2011; Hämäläinen 1999; Mönkkönen ym. 1999.)

Huomioitava on kuitenkin se, että nuoret naiset kokevat myös Kuopion Tyttöjen Talon toiminnallisen ja harrastusmuotoisen teke-

misen itselleen tärkeänä, jolloin tuen ja keskustelun tarve jää toiminnassa taka-alalle ja arkisen yhdessä tekemisen ja olemisen rooli korostuu. Toki tällainen harrastamiseen liittyvä yhteinen tekeminenkin voi tietyllä tavalla olla nuoren tytön tai naisen kasvua tukevaa ja sitä ruokkivaa toimintaa. Nuorten naisten keskinäiseen ja aikuisten kanssa yhdessä toimimisen tarpeeseen myös sosiaalipedagogisella käytännön työllä voi olla paljon annettavaa: sosiaalipedagogiikan toiminnallinen ja elämyksellinen ulottuvuus mahdollistaa sen, että nuoria naisia ei kohdata ja heihin ei luoda pedagogisia suhteita vain keskustelun, vaan ennen kaikkea yhteisen mielekkään tekemisen kautta (vrt. Eischer & Tuppurainen 2011; Mönkkönen ym. 1999).

Tärkeää on myös huomata, että Kuopion Tyttöjen Talon kävijät arvostavat sekä muilta kävijöiltä että Talon henkilökunnalta saamaansa tukea, aikaa ja seuraa, mikä on yhteydessä Tyttöjen Talojen tasa-arvoisten ja jokaista kävijää kunnioittavien yhteisöjen muodostumiseen. Vahva yhteisö tarjoaa tukea ja turvaa kasvavalle nuorelle naiselle, eikä huomiotta saa jättää myöskään yhteisön reflektointiapua, joka tutkimukseni perusteella näyttäisi olevan merkittävä tekijä omanlaisen naisuuden löytämisessä Kuopion Tyttöjen Talon kävijöille (vrt. Eischer & Tuppurainen 2011). Entistä vahvempien nuorten naisten keskinäisten yhteisöjen ja kohtaamistilojen luomisessa ja ylläpitämisessä perinteisesti vankalla sosiaalipedagogisella yhteisöjen kasvatuspotentialin tukemistyöllä voi nähdä olevan annettavaa Tyttöjen Taloilla tehtävälle nuorisotyölle (vrt. Nivala 2007).

Lähteet

- Aapola, S., Gonick, M. & Harris, A. 2005.* Young Femininity. Girlhood, Power and Social Change. Houndmills; New York: Palgrave Macmillan.
- Alasuutari, P. 2007.* Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Anttila, A. 2002.* Varhaisnuorten romanttinen seurustelu. Teoksessa T. Kuure, M. Vuori & M. Gissler (toim.) Viattomuudesta vimmaan: lapsuudesta nuoruuteen -siirtymävaiheen tarkastelua. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes, 66–72.

- Eischer, H. & Tuppurainen, J. 2011.* Tyttöjen Talon on kuin avoin koti. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry.
- Filander, K. 2007.* Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa T. Hoikkala, & A. Sell, (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 90–114.
- Furlong, A. & Cartmel, F. 2007.* Young People and Social Change. New perspectives. Maidenhead: Open University Press.
- Harris, A. 2004.* Future Girl: Young Women in the Twenty-first Century. New York: Routledge.
- Heinz, W.R. 2009.* Youth transitions in an age of uncertainty. Teoksessa A. Furlong (toim.) Handbook of Youth and Young Adulthood: New perspectives and agendas. Oxon; New York: Routledge, 3–13.
- Hoikkala, T. & Roos, J-P. 2000.* Onko 2000-luku elämänpolitiikan vuosituhat? Teoksessa T. Hoikkala, & J-P. Roos (toim.) 2000-luvun elämä. Sosiologisia teorioita vuosituhatvuoden vaihteesta. Tampere: Gaudeamus, 9–31.
- Honkasalo, V. 2011.* Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Hämäläinen, J. 1999.* Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Hämäläinen, J. 2007.* Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehityksessä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997.* Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Korvajärvi, P. 2003.* Sukupuolistuneet muutokset työssä. Teoksessa H. Meilin & J. Nikula (toim.) Yhteiskunnallinen muutos. Tampere: Vastapaino, 171–180.
- Kuopion Tyttöjen Talon internetsivut.* http://hilimat.fi/?TYTT%26Ouml%3BJEN_TALO; <http://hilimat.fi/?TOIMINTA>. Luettu 3.4.2013
- Kurki, L. 2000.* Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Kurki, L. 2011.* Sosiokulttuurinen innostaminen yhteistyönä. Teoksessa P. T. Ruuskanen, K. Savolainen & M. Suonio (toim.) Toivo sosiaalisessa: toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: UNIpress, 39–68.

- Laukkanen, M. & Mulari, H. 2011.* Tyttöjä mediassa, tyttöinä mediassa. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari & S. Aaltonen (toim.) *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 173–212.
- Lee, N. 2001.* *Childhood and Society. Growing up in an Age of Uncertainty*. Buckingham: Open University Press.
- Lindfors, P., Solantaus, T. & Rimpelä, A. 2012.* Fears for the future among Finnish adolescents in 1983–2007: From global concerns to ill health and loneliness. *Journal of Adolescence* 35 (4), 991–999.
- Madsen, B. 2001.* *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- McDowell, L. 2009.* New masculinities and femininities: Gender divisions in the new economy. Teoksessa A. Furlong (toim.) *Handbook of Youth and Young Adulthood: New perspectives and agendas*. Oxon; New York: Routledge, 58–65.
- Mönkkönen, K., Nurro, M. & Väisänen, R. 1999.* Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Nivala, E. 2007.* Sosiaalipedagogiikka nuorten yhteiskunnallisen kasvun tukena. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007*, 77–107.
- Näre, S. & Lähteenmaa, J. 1992.* Yhteenvedo: Moderni suomalainen tyttöys: altruistista individualismia. Teoksessa S. Näre & J. Lähteenmaa (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 329–337.
- Oinas, E. 2011.* Tyttötutkimuksen näkökulmia ruumiillisuuteen. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari, & S. Aaltonen (toim.) *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 305–342.
- Ojanen, K. 2011.* Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari, & S. Aaltonen (toim.) *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 9–43.
- Penttinen, P. 2007.* Nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) *Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 255–275.
- Pulkkinen, L. 2002.* Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rahikka, N. 2012.* Aikuiseksi naiseksi kasvaminen myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Haastattelututkimus Kuopion Tyttöjen Talon kävijöiden kokemuksista nyky-yhteiskunnassa kasvamisesta. Pro gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden laitos. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. Saatavilla: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20121082/urn_nbn_fi_uef-20121082.pdf. Haettu 13.9.2013.

ARTIKKELIT, Niina Rahikka-Räsänen

Saaristo, K. & Jokinen, K. 2004. Sosiologia. Helsinki: WSOY.

Saastamoinen, M. 2007. Notkeat rakenteet, tiheät identiteetit? Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 230–254.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.